СТРУКТУРЕН АНАЛИЗ НА ДЪЛГОТРАЙНИТЕ НЕМАТЕРИАЛНИ АКТИВИ ЗА МИКРО, МАЛКИ И СРЕДНИ ПРЕДПРИЯТИЯ В БЪЛГАРИЯ

STRUCTURAL ANALYSIS OF INTANGIBLE ASSETS FOR MICRO, SMALL AND MEDIUM SIZED ENTERPRISES IN BULGARIA

ст.ас. инж. Нели Иванова Николова
Технически университет- Габрово

доц. д-р Христо Атанасов Крачунов
Технически университет- Варна

Abstract

A retrospective analysis of innovation policy and strategy of the country was made against the backdrop of a global economy and the status of micro, small and medium enterprises in this publication. An innovation index of Bulgarian enterprises was adopted for the main criteria and indicators. The relationship has been made between the state of innovation potential and intellectual capital to micro, small and medium enterprises and the state of DNMA companies in their balance sheets. Based on data from NSI has made a comparative analysis of DNMA for different types of businesses over the past five years. Described trends are detected. Conclusions and conclusions are made.

Keywords: structural analysis, intangible assets, innovation

ВЪВЕДЕНИЕ

С обновената Лисабонска стратегия Европейският съюз се стреми да намери адекватен отговор на съвременните предизвикателства на икономическото развитие – глобализацията, застаряването на населението, климатичните промени и нарастващия недостиг на ресурси. Моделът за развитие на Съюза, съчетаващ конкурентоспособността със солидарността и устойчивостта, както и продължителният му опит в икономическата интеграция се определят като основни предимства в ерата на глобализацията. Реализацията на тези предимства зависи до голяма степен от създаването и използването на нови знания, които са двигатели на устойчивия растеж.

Пълноправното членство на България в ЕС поставя нови отговорности пред социално-икономическото развитие на страната. Взаимозависимостта на икономиките на страните членки означава, че изоставането на някои от тях задържа развитието на интеграционните процеси като цяло. Поради това са необходими усилия за продължаване на икономическите реформи в България и възприемане на политически действия, които са доказали своята ефективност в други страни.

ИЗЛОЖЕНИЕ

1.Ретроспективен анализ на иновационната политика в България

България трябва да се ориентира към нови източници на конкурентоспособност и растеж, базирани на знанието и непрекъснатото усилие за задоволяване на нуждите на потребителите по по-добър и ефективен начин. Икономиката има нужда от добре функционираща, отворена и международно свързана иновационна система, която да позволи бърз преход към производство на стоки с висока добавена стойност, т.е. стоки в чието производство е включено много ново знание[2,3,4].

Докладът Иновации.бг 2009[5] продължава традицията по разработването на **Индекс на иновативност на българските предприятия** – запазена търговска марка на изданието. Индексът е уникален тъй като оценява иновативността на предприятията по две групи фактори:

➢ степен на новост на иновацията (дали е нова само за предприятието, за страната/пазара или международно);

➢ типа иновации, използвани от предприятията (продуктови, процесни, организационни и/или маркетингови).

Според иновационния индекс на българските предприятия за две години (2006 - 2008) общият брой на предприятията, които осъществяват иновации в България, се е увеличил с между 3 и 9 процентни пункта**.** Данните от индекса сочат, че вече се е формирал слой от около една трета от фирмите (29-34%), които иновират всяка година, като 90 % от тях имат ненамаляващ бюджет за иновации, а половината са го увеличили през 2008 г. спрямо 2007 г. Около 7 до 10 % от предприятията иновират спорадично.

Иновационната активност на българските предприятия зависи от редица вътрешни и външни фактори. Най-пълно съвкупно обяснение на иновативността на българските предприятия се дава от следните фактори:

➢ характеристики на пазара**,** на който те работят;

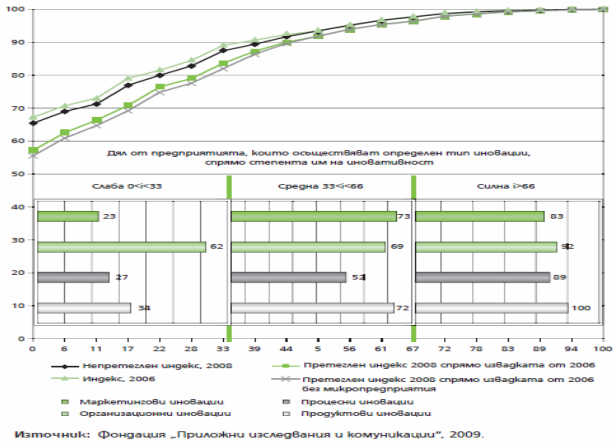
➢ притежаването на международно признати стандарти;

➢ прилагането на принципите на стратегическото позициониране;

➢ характеристиките на внедрените в предприятието ИТ системи.

Средният индекс на иновативност на предприятията, работещи предимно на международни пазари, е три пъти по-висок в сравнение с работещите само на местни пазари (разположени до 30 км от предприятието) и два пъти по-висок в сравнение с регионалните пазари (разположени до 100 км от предприятието).

Иновациите са дългосрочен ангажимент и изискват специфична нагласа, която не се създава за една година или няколко месеца, какъвто най-често е обхватът на оперативното планиране. Средната иновативност на българските предприятия, чийто хоризонт на планиране е 3 години, е с 50 % по-висока в сравнение с предприятията с хоризонт до 1 година.

Фигура 1. Индекс на иновативност на българските предприятия

Съществуват следните отворени проблемни зони [5] :

➢ Снижаващо се качество на образователните услуги;

➢ Деквалификация;

➢ Недостатъчен брой на заетите с изследователска и развойна дейност и неефективна структура по отношение на секторната заетост;

➢ В България почти 60 % от персонала, ангажиран с осъществяването на научна и изследователска дейност, е в държавния сектор;

➢ Инвестициите в изследователска и иновационна дейност относително намаляват;

➢ Силно изразена междурегионална дивергенция по отношение на иновационния потенциал.

2. Сравнителен анализ на ДНМА за микро, малки и средни предприятия

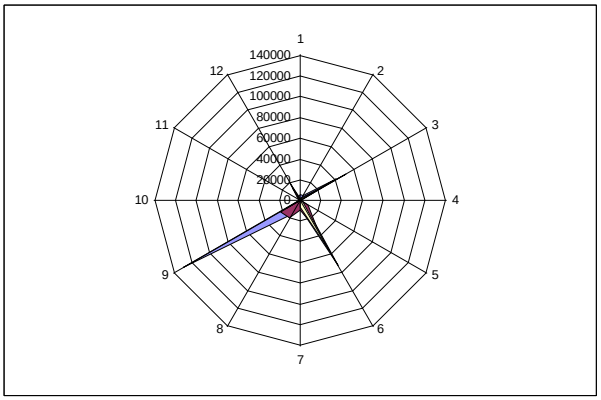
Иновационният потенциал и интелектуалният капитал на микро, малки и средни предприятия може да се проследи и по състоянието на ДНМА на фирмите в техните счетоводни баланси.

В настоящото изследване са обхванати представилите годишен баланс в НСИ[1] микро, малки и средни предприятия за периода 2005-2009г. Изследването е проведено за основните 12 сектора, посочени в таблица 1:

Табл. 1. Основни сектори

1. Селско, ловно и горско стопанство;Рибно стопанство.
2. Добивна промишленост
3. Преработваща промишленост
4. Производство и разпределение на електроенергия, газ и вода
5. Строителство
6. Търговия, ремонт на автомобили, лични вещи и стоки за домакинството
7. Хотели и ресторанти
8. Транспорт, складиране и съобщения
9. Операции с недвижими имоти и бизнес услуги
10. Образование
11. Здравеопазване и социални дейности
12. Други дейности, обслужващи обществото и личността

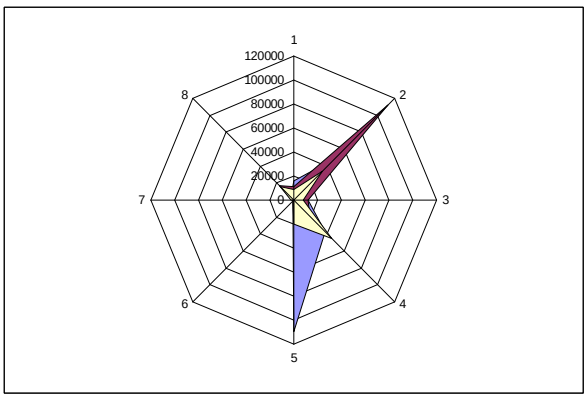
Статистическите данни са обработени графично с помощта на програмния продукт Excel с цел визуализиране и по-лесно съпоставяне, в резултат на което са получени фигури 2,3,4,5 съответно за 2005г, 2006г., 2007г. и 2008г. Със син цвят са оцветени микро предприятията; с червен цвят – малките, а с жълт – средните предприятия. От направения анализ се вижда, че най-големите стойности на ДНМА са в трети, шести и девети сектор за 2005г; във втори и пет и сектор за 2006г.; във втори, четвърти и пети сектор за 2007г. и в трети, четвърти, шести, осми и девети сектор за 2008г. От това следва, че интересът към придобиване на ДНМА се разширява и от три сектора през 2005г. нараства в пет сектора през 2008г. Тази тенденция съвпада със състоянието на тези активи в икономически развитите страни.

Фигура 2. ДНМА на микро, малки и средни предприятия за 2005г.

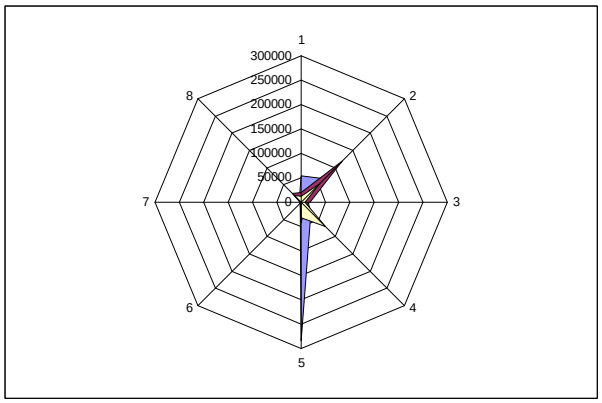
Забелязва се и друга една тенденция на общо нарастване на стойността на ДНМА в разглежданите сектори като за 2005г. най-развитият девети сектор за микро предприятия е имал 129 048 хил. лева, а същият сектор през 2008г. отчита 257 689 хил. лева, което представлява ръст от приблизително 100%.

Подобен ръст се отчита при малките и средните предприятия, който е съответно 507% и 365%.

Фигура 3. ДНМА на микро, малки и средни предприятия за 2006г.

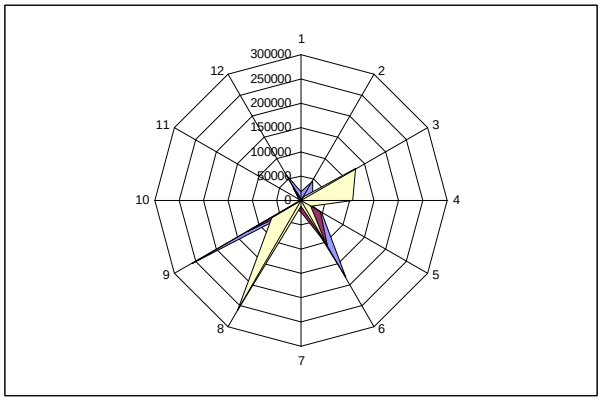
Съществено е изменението на стойността на ДНМА в трети сектор, който за микро предприятия през 2005г. е бил 40 032 хил. лв., а през 2008 г. – 27 178 хил. лв., което представлява отрицателен ръст (спад) от 147 % . Тази промяна за малките предприятия за същия период е с положителен ръст от 70 %, а за средните предприятия е отново с положителен ръст от 158%.

Фигура 4. ДНМА на микро, малки и средни предприятия за 2007г.

Интересно е да се отбележи появата на фигура 3 за 2006г. на съществен ръст на ДНМА в пети сектор за микро предприятия от 382% спрямо 2005г. и фиг.4 за 2007 г. от 327 % спрямо 2006г. В същия сектор ръстът за 2008г. спрямо 2007г. е отрицателен със стойност 111%.

Трайно е повишаването на стойността на ДНМА и за шести сектор, който за микро предприятия през 2005г. е бил 71 882 хил. лв., а през 2008 г. – 181 996 хил. лв., което представлява ръст от 253%. Този ръст за малките предприятия за същия период е 302%, а за средните предприятия е 177%.

Фигура 5. ДНМА на микро, малки и средни предприятия за 2008г.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ И ИЗВОДИ

1. Наблюдава се трайна тенденция за наличие на най-големите стойности на ДНМА са в трети, шести и девети сектор за целия период на изследване. Освен това интересът към придобиване на ДНМА се разширява и от три сектора през 2005г. нараства в пет сектора през 2008г. Тази тенденция съвпада със тенденцията на тези активи в икономически развитите страни. Това се обяснява с глобализацията на българската икономика от една страна, а от друга срана изоставането на останалите сектори може да се обясни с изоставането на българската икономика като цяло.

2. Тенденцията е на общо нарастване на стойността на ДНМА в разглежданите сектори и най-вече в девети сектор за микро предприятия с ръст от приблизително 100%. Това е секторът на бизнес услугите и операциите с недвижими имоти.

Подобен ръст се отчита при малките и средните предприятия, който е съответно 507% и 365%.

3. Съществено е изменението на стойността на ДНМА в трети сектор- преработваща промишленост, който за микро предприятия е с променлив ръст, а за малките и средните предприятия е отново със съществен положителен ръст.

4. Независимо от представените положителни тенденции съществуват обективни потребности от държавна подкрепа в следните направления [3,4,5]:

- България има нужда от интегрирана национална стратегия за научно, технологично и иновационно развитие, която да защити интересите и да развие компетенциите на всички групи участници в създаването и внедряването на ново знание – изследователски и образователни звена, технологични брокери и посредници, бизнес.

- Необходимо е вземането на радикално решение в посока създаването на силна структура в лицето на специално министерство или агенция за наука, технологично развитие и иновации на пряко подчинение на министър-председателя.

- Установяване на трайно и ефективно взаимодействие между различните субекти на националната иновационна система – научноизследователски звена, висши училища, иновативни фирми, посреднически организации.

ЛИТЕРАТУРА

[1] НСИ www.nsi.bg/

[2] Национална стратегията за насърчаване на МСП в България 2007г.-2013г. www.mi.government.bg/ind/.../docs.html?

[3] Иновации.бг 2007: Българската иновационна система в Европейския съюз, Анализ на Фондация "Приложни изследвания и комуникации" www.econ.bg/analysis/article135682.html

[4] Доклад Иновации бг 2008 www.econ.bg/analysis/article135647.html

[5] Доклад Иновации бг 2009

[6] www.csd.bg/artShowbg.php?id=9222